

B 336/presidiet**Käsittelijä** Puheenjohtajisto

Puheenjohtajiston mietintö, joka koskee
**ministerineuvoston ehdotusta
arktiseksi yhteistyöohjelmaksi 2022–2024**

Ehdotus

Puheenjohtajisto ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se panee täytäntöön Pohjoismaiden ministerineuvoston arktisen yhteistyöohjelman 2022–2024 ja varmistaa, että Vision 2030:n tavoitteet selkiytetään Arktiksen osalta.

Taustaa

Pohjoismaiden ministerineuvosto on arktista aluetta koskevassa työssään toteuttanut vuodesta 1996 lähtien useita arktisia yhteistyöohjelmia, joiden painopisteet ovat vaihdelleet. Ohjelmien avulla on saatu uutta tietoa alueen ympäristöstä, taloudesta ja sosiaalisista oloista. Arktisella yhteistyöohjelmalla on tärkeä asema edistettäessä pohjoismais-kansainvälistä yhteistyötä arktisella alueella.

Vuosia 2022–2024 koskeva ohjelma on jo viides, mutta ensimmäinen Visio 2030:n aikana tehty. Päävastuu arktisen yhteistyöohjelman täytäntöönpanosta ja hallinnosta on yhteistyöministereillä, mutta sitä varten asetetaan myös pohjoismainen arktinen neuvonantajaryhmä, joka auttaa toteuttamaan ohjelmaa vuosittain. Avointa hakua koskeva hallinto voidaan ulkoistaa.

Puheenjohtajiston näkemykset

Puheenjohtajiston mielestä arktinen yhteistyöohjelma on hyödyllinen väline, jolla edistetään arktista aluetta koskevia kysymyksiä ja joka toimii myös vipuna ministerineuvoston muille aloitteille. Arktinen alue on myös yksi kolmesta Pohjoismaiden neuvoston painopistealueesta neuvoston vuosia 2018–2022 koskevassa kansainvälisessä strategiassa. Viisi Pohjoismaata ovat mukana Pohjoismaiden ministerineuvostossa ja Arktisessa neuvostossa, ja Pohjoismaiden ministerineuvostolla on tarkkailijan asema Arktisessa neuvostossa.

Sen vuoksi on luontevaa tehdä tiivistä yhteistyötä arktista aluetta koskevissa aloitteissa ja toimissa. Arktisesta yhteistyöohjelmasta ei kuitenkaan saa tulla Arktisen neuvoston (jolla ei ole omaa budjettia) rahoitusvälinettä, ja ministerineuvoston on

aina varmistettava, että yhteistyöohjelman kautta rahoitettavat Arktisen neuvoston hankkeet tuottavat todellista pohjoismaista hyötyä ja ovat pohjoismaisten painopisteiden mukaisia.

Puheenjohtajiston mielestä on hyvä, että yhteistyöohjelmassa on sekä poliittisesti painottunut osa, johon sisältyviä aloitteita käynnistävät Pohjoismaiden hallitukset, että osa, josta pohjoismaiset toimijat voivat hakea rahoitusta tavoitteiden täyttämistä edistäviin hankkeisiin. Hakemukset on kuitenkin seulottava huolella ja hyväksyttävä ainoastaan sellaiset hankkeet, jotka suoraan edistävät Visio 2030:n tavoitteita ja tuottavat pohjoismaista hyötyä. Niiden rahoitus on turvattava, ja samalla on vähitellen luovuttava aiemmasta osarahoituskäytännöstä, jonka tarkoituksena oli saada useampia hankkeita tuen piiriin. Laatu on määrää tärkeämpi. Puheenjohtajisto katsoo myös, että ohjelman poliittisesti painottuneelle osalle on turvattava riittävä rahoitus ja että Pohjoismaiden on hyödynnettävä aktiivisesti mahdollisuuksia toteuttaa aloitteita, jotka edistävät Visio 2030:n tavoitteiden saavuttamista.

Puheenjohtajiston mielestä on keskityttävä priorisoimaan sellaisia hankkeita ja aloitteita, jotka ministerineuvosto haluaa toteuttaa. Yhteistyöohjelmassa on liian monia tavoitteita ja painopisteitä, mikä on este tehokkaille ja vahvoille aloitteille.

Ohjelmasta käy ilmi, että

- i) yhteistyöohjelman toivotaan edistävän Visio 2030:n kolmen strategisen painopistealueen eli vihreän Pohjolan, kilpailukykyisen Pohjolan ja sosiaalisesti kestävä Pohjolan saavuttamista
- ii) ohjelman tulee edistää ministerineuvoston strategisessa toimintasuunnitelmassaan 2021–2024 asettamien 12 tavoitteen saavuttamista
- iii) ohjelman tulee edistää Pohjoismaiden toimia YK:n seitsemäntoista kestävä kehityksen tavoitteen saavuttamiseksi arktisella alueella
- iv) ohjelman tulee viedä eteenpäin 21:tä painopistealuetta, jotka liittyvät aiheisiin Planet, Peoples, Prosperity, Partnerships. Lisäksi toivotaan, että
- v) yhteistyöohjelma edistää Pohjoismaiden ministerineuvoston sektorien yhteisiä painopistealueita, eli sukupuolten tasa-arvoa sekä lasten ja nuorten näkökulmaa. Vaikka tarkoitus on hyvä, näin suuri määrä eriluonteisia tavoitteita vaikuttaa liian kunnianhimoiselta ohjelmassa, jonka budjettikehykset ovat vajaat 10 miljoonaa Tanskan kruunua.

Kestävä Pohjola -valiokunta haluaa tuoda esiin seuraavat huomautukset:

- Valiokunnan mielestä on ongelmallista, että vain pieni määrä arktista aluetta koskevia nuorisohankkeita on saanut tukea ministerineuvostolta, ja valiokunta toivoo, että nuorten ja nuorisjärjestöjen hankkeita priorisoitaisiin nykyistä enemmän.
- Yhteistyöohjelma voisi tuoda vahvemmin esiin nuorten roolin ja näkemykset sektorienvälisenä teemana ja niitä tulisi samalla korostaa jokaisen teeman yhteydessä.

- planet-osiossa tulee olla viittaus ekosysteemeihin kohdassa "luonnon monimuotoisuuden ja *ekosysteemin* merkityksen ja muutoksen tunnustaminen" ja siihen tulee lisätä ekosysteeminhallintoon perustuva *adaptive governance* -viittaus.

Puheenjohtajisto pitää tärkeänä, että yhteistyöohjelmalla tuetaan Visio 2030:n ohella aloitteita, jotka on mainittu Pohjoismaiden kansallisissa arktisissa strategioissa. Yhteistyöohjelman tulee toimia vipuna pohjoismaisille intresseille. Yhteistyöohjelman tulee myös toimia sopusoinnussa EU:n arktisen politiikan kanssa, jonka muovaamiseen sekä Pohjoismaiden neuvosto että Pohjoismaiden ministerineuvosto ovat osallistuneet. Pohjoismaiden kannattaa rahoittaa arktisia hankkeita yhdessä EU:n kanssa. Tätä voitaisiin tehdä esimerkiksi ympäristö- ja ilmastoseurannassa yhdessä Euroopan ympäristöviraston kanssa, jossa kaikki viisi Pohjoismaata ovat mukana.

Puheenjohtajisto pitää järkevänä sitä, että yhteistyöohjelmakausi sovitetaan strategisiin toimintasuunnitelmiin mahdollisimman suuren synergiaedun ja vaikuttavuuden varmistamiseksi. Ohjelmasta ilmenee, että arktisen yhteistyöohjelmaan sisältyvän avoimen haun hallinnointi voidaan ulkoistaa. Puheenjohtajiston mielestä ministerineuvoston on tärkeää varmistaa ministerineuvoston budjetin ja suuren hankesalkun hyvä taloushallinto, ja projektien hallinto ja talousohjaus olisi hyvä ulkoistaa jollekin pohjoismaiselle laitokselle, esimerkiksi arktisia hankkeita aiemmin hallinnoinneelle NordRegiolle, mikä keventäisi sihteeristön hallinnointitaakkaa.

Pohjolassa 7. syyskuuta 2021

Anders Eriksson (ÅF)
Annette Lind (S)
Aron Emilsson (SD)
Bertel Haarder (V)
Christian Juhl (EL)
Erkki Tuomioja (sd.)
Gunilla Carlsson (S)
Hans Wallmark (M)

Jouni Ovaska (kesk.)
Linda Modig (C)
Magnus Ek (C)
Martin Kolberg (A)
Michael Tetzschner (H)
Oddný G. Harðardóttir (Sf)
Wille Rydman (kok.)